

Gerçek Gazetesine mülakat
Nisan 2008

SORU 1

AİHM'nin İskeçe Türk Birliği (İTB) ve Rodop ili Türk Kadınları Kültür Derneği (RİTKKD) lehine vermiş olduğu kararı nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu ne anlam ifade ediyor.?

Bunlar çok önemli kararlar. Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı'nın kaderini değiştirecek kararlar.

Bilindiği gibi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) iç hukukun veya herhangi bir uluslararası sözleşmenin ihlaline bakmaz. Sadece 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) ihlaline bakar. Burada her iki davada da davacılar AİHS'nin şu maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürdüler:

- Md. 6/1 (davanın makul bir sürede ve adil biçimde görülmesi)
- Md. 9 (düşünce, vicdan, din özgürlükleri)
- Md. 10 (ifade, haberleşme özgürlüğü)
- Md. 11 (toplantı ve dernek kurma)
- Md. 14 (ayrımcılık yasağı)

1) 6/1 bakımından AİHM RİTKKD'nin şikayetini reddetti çünkü dava sadece 3 yıl kadar sürmüştü. Ama İTB davası tam 21 yıl sürdüğü için onunkini kabul etti.

Yalnız, bakın burada BT azınlığı açısından ders alınacak ne var:

Bu 21 yılın tam 11 yıl 4 ay'ı açıkça azınlığın ihmali yüzünden harcanmış. Çünkü İstinaf Mahkemesi'nden gün talep etmek için bu kadar zaman beklenmiş. Gerekçe: Mahkeme masrafları.

2) AİHM, Md. 9 ve 10'u görüşmemiş. Çünkü bu iki madde konusunda ileri sürülen ihlallerin zaten Md. 11'de toplandığını, dolayısıyla sadece Md.11'i inceleyeceğini belirtmiş.

Bu Md. 11 incelenirken, Yunanistan hükümeti birinde derneği kurdurmamayı, ötekinde de kapatmayı şu gerekçeye bağlamış: "Lozan'da sadece Müslüman azınlık vardır. Türk (etnik) azınlık yoktur. 'Türk' kelimesi dernek üyelerinin kökeni hakkında karışıklık yaratmaktadır. Burada Türkiye'ye ve Türklük bilincine atıf vardır. Dernek isimlerindeki 'Türk' kelimesi kamu düzenini bozmaktadır".

3) Ben Batı Trakya'yı biraz bildiğimden, Batı Trakyalının ne duymak istediğini de biliyorum: Mahkeme kararında "BT'da Türk azınlık vardır!"ı duymak istiyorlar.

Kararda böyle bir şey yok. Olması da mümkün değil çünkü davanın konusu bu değil. Ama karar her iki davada da açık açık şunu söylüyor:

"Demokrasinin işleyişi için dernekler de siyasal partiler kadar önemlidir. 'Kamu düzenine tehdit vardır' demek için bir sebep bulunmamaktadır. Aksine, azınlıkların ve farklı kültürlerin varlığı demokratik bir toplumun tolere etmesi, hatta koruması ve desteklemesi gereken bir şeydir. RİTKKD davasında daha dernek işlemeye bile başlamamıştır ki kamu düzenini bozduğu iddia edilsin. İTB ise 1927'de kurulmuş ve yarım yüzyıl bu açıdan hiçbir sorun yaratmamıştır."

Bunları söyledikten sonra AİHM kararı BT için çok önemli olan şu sözlerle devam ediyor:

“Kaldı ki, bu derneklerin gerçek ve tek amaçları Yunanistan’da bir etnik azınlığın olduğunu ileri sürmek olsaydı bile, bu da demokratik topluma tehdit oluşturmazdı. Bu derneklerin tüzükleri üyelerini şiddete ve anti demokratik başka yöntemlere teşvik etmekte değildir”.

Daha da önemlisi, şöyle diyor:

“Hatta, bir grup insan otonomi veya ülkeden ayrılma isteseydi bile, Yunanistan devletinin yaptığı türden müdahaleler meşru olmazdı. Çünkü dernekler şiddete çağrı yapmamıştır. Dernek özgürlüğünü kullanmak, insanların etnik kimliklerini ifade etme özgürlüğünü de içine alır”.

Bunun arkasından AİHM, Md. 11’in yani toplantı ve dernek özgürlüğünün ihlal edildiğine karar veriyor. Ama bundan çok daha önemlisi, azınlığın kendi kimliği hakkında karar verebileceğini ve bunu ilan edebileceğini kabul ediyor. Bu, Yunanistan’ın “Lozan’da sadece Müslüman azınlık kabul edilmiştir, bizim ülkemizde etnik azınlık yoktur” iddiasının yıkılmasıdır.

Tabii, bundan Türkiye de ders almalıdır, o da ayrı mesele. Çünkü Türkiye de, aynen Yunanistan gibi (çünkü ikisi de ulus-devlettir yani asimilasyoncudur), “Lozan’da azınlık sadece gayrimüslim olarak tanımlanmıştır, başka azınlık vardır demek azınlık yaratmaktır, bu da suçtur” deyip duruyor. Bu yüzden kaç tane parti kapattı, biliyor musunuz? Benim “Türkiye’de Azınlıklar” kitabımda uzun uzun var.

4) Yukarıda da söyledim: Batı Trakyalı bazı şeyleri AİHM’den duymak istiyor. Bunların arasında bir de şu var: “Yunanistan, BT azınlığına ayrımcılık uygulamaktadır!”. Yani AİHM’nin Md. 14’ten de ihlal bulmasını istiyor.

Mahkeme kararında bu yok. Neden yok? AİHM Yunanistan’ın azınlığa ayrımcılık yapmadığını düşündüğü için mi? Hayır. Diyor ki: “Md. 11’den ihlal buldum. Bu durumda 11 ile 14’ü birlikte ele alıp bir de 14’ü incelemiyorum. İçtihadım böyle”.

Ben bu içtihadın savunulabilir olduğu kanısında değilim. Çünkü 11 ile 14 farklı maddeler. Birincisi örgütlenme özgürlüğünü, ikincisi ise ayrımcılık yasağını getiriyor. Aslında AİHM 14’ü de incelemeliydi. Ama içtihadı böyle. Büyük olasılıkla, devletlerle çatışmaya girmek istemiyor. Çünkü ayrımcılık olayı “insanlık suçu” olarak yorumlanabilir. Bu da o devlete çok büyük darbe olur. Sizin anlayacağınız, AİHM burada kaçak güreşiyor. Ama önemli olan, yukarıda tırnak içinde verdiğim hususları açık açık söylemiş olması.

Özetlemek gerekirse:

a) Yunanistan’ın “Bende sadece Müslüman azınlık vardır” iddiası İbrahim Şerif davasında da epey hırpalanmıştı. Ama bu kararlarla iyice reddedilmiş oldu. Yunanistan artık bunu ileri süremez.

b) Yunanistan’ın “Bende etnik azınlık yoktur. ‘Türk’ terimi Türkiye vatandaşı demektir, oysa bunlar Yunanistan vatandaşıdır” iddiası artık geçersizdir.

Bir ilginç husus da şu: Benim Ekim 2004’te yazdığım Azınlık Raporu “Ülkemiz vatandaşlarına Türk değil Türkiyeli dememiz gerekir, çünkü ‘Türk’ etnik ve dinsel bir terimdir. Oysa ‘Türkiyeli’ sadece toprakla/vatanla ilgili bir terimdir” diyordu (bu yüzden hâlâ yargılanmaktayım, onu da söyleyeyim). Eğer Türkiye’de “Türkiyeli” terimi geçerli olsaydı, Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı kendisi için “Türk” terimini kullandı

zaman Yunanistan'ın itiraz edebileceği bir zemin kalmazdı. Çünkü BT azınlığı, açık açık, "Yunanistanlı Türkler"dir. Bu mahkeme kararı buna büyük kuvvet vermiştir.

SORU 2

Batı Trakya Türkleri bundan sonraki aşamada ne yapmalı? Bu karar azınlığın etnik azınlık olarak tanınması konusunda ne kadar etkili olacak.?

Burada azınlığın şunları yapmasını öneririm:

1) Madem dernek isimlerinde "Türk" kullanmanın sakıncalı olmadığı ortaya çıkmıştır, dernekler hemen tekrar başvurmalıdır. Süreç uzun sürebilir. Ama değer.

2) Eğer Yunanistan hukuku buna izin veriyorsa (ki, Türkiye'de bu mümkün; Yunanistan'da da çok büyük olasılıkla mümkündür) "yargılamanın iadesi"ni isteyin mutlaka. AİHM kararları ışığında yargı tekrar karar versin.

3) AİHM kararlarının uygulanmasını Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi izler. Komite'yle temasa geçin. Lobi yapın. Bu kararlar vakit geçirmeden uygulansın. Uyumaya bırakılmasın.

4) Bu arada, benim azınlığa acizane bir temel tavsiyem var: **Azınlık kendine güvensin ve cesur olsun.** Çünkü:

a) Endişeye mahal yok: Yunanistan bir AB üyesidir ve artık 1995 öncesine dönemez. Şiddet kullanmayan ve ayrılmaya kalkmayan bir azınlığı hoş tutmak Yunanistan'ın temel menfaatleri arasındadır. Azınlık, AB ve AGİT ve Avrupa Konseyi hukukunu kullanarak uluslararası girişimleri hedeflemelidir.

b) Endişeye mahal yok: Azınlık asla asimile olmaz. Çünkü bir Ortodoks denizinde bir Müslüman adadır. Böyle durumlarda azınlığın dini, azınlığın etnik kimliğinin kaybolmasını kesinlikle engeller. Türkiye'de Rumlar ve Ermeniler asimile oldular mı? Bakın, Ermeniler şimdi kimliklerini koruyarak bir Rönesans yaşıyorlar. Türkçe yayınladıkları *Agos* gazetesi bu meselede başı çekiyor.

Azınlık, asimile oluveririm diye Yunanistan toplumuna entegre olmaktan çekinmesin. Yunanca öğrenmekten kaçınmasın. Memuriyete girmekten kaçınmasın. Azınlık ömür billah kendini kozaya/gettoya kapayarak yaşayamaz; hele de bu küreselleşme devrinde.

Tabii, bununla paralel ve simültane (aynı anda) yapılacak şey, eğitimin kalitesini yükseltmektir. Habire buna çalışmak lazım. Bu açıdan, Herkül Millas'ın da dahil olduğu kitap yazma işini çok olumlu karşılıyorum. Kitabı gördüm. Vallahi, böyle kitapla okuyacağımı bilsem tekrar ilkokula dönerdim. Azınlık kendi kitabını yazmış, var mı dahası? Kurtuluş azınlıktadır!

c) Seçilmiş-atanmış müftü durumları sürekli sorun olacaktır. Dünyevi yetkilerden arınmış, yalnızca uhrevi yetkileri olan bir müftülük makamının seçimle doldurulması birçok sıkıntıyı önleyecektir. Bunun üzerine Batı Trakyalı kardeşlerimin özgürce tartışması iyi olacaktır.

d) En önemlisi, çıkar yol olmadığını bile bile, "Bana herkes ne der?" diye birbirinizden çekindiğiniz için yeni şeyler düşünmekten ve söylemekten vazgeçiyorsunuz. Geçmeyin. Birbirinden çekinmenin sonu yoktur.

Ama, Batı Trakyalı olan ben değilim, sizsiniz. Siz daha iyisini bileceksiniz. Benimki hariçten gazel okumak. Sordunuz diye arada bunları da söyledim. Zeval olmaya.

SORU 3

İTB kararı benzeri nedenden dolayı Yunan mahkemeleri tarafından kapatılan Gümülcine Türk Gençler Birliği (GTGB) ile Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği (BTTÖB) için de örnek teşkil edecek mi? Rodop İli Türk Kadınları Kültür Derneği'nin kurulmasına izin verilmesi, bundan sonra TÜRK kelimesi ile derneklerin kurulacağı anlamı mı çıkmaktadır?

Önce, bu konudan da bir ders çıkartılması lazım. Ama ben böyle ders verir gibi şeyler söylüyorum, lütfen kardeşlerim alınmasın. Malum ya, dost acı da söyler:

Bu dernekler yargı için yasal süreyi kaçırdılar. Bu yüzden artık hukuksal girişim yapmaları usul bakımından mümkün değil. Böyle şeyler olmamalıydı. Bunlar çok üzücü ve anlaması da epey zor şeyler.

Devam ediyorum:

Bu dernekler, yukarıda da söylediğim gibi hemen tekrar açılmak için yeni başvuru yapmalılar. Eğer Yunanistan mevzuatı müsaitse, yargının iadesi için de başvurmalılar.

Uzun sürebilir, ama kimlik mücadelesi uzun iştir. Ama elzem iştir.

Tekrar etmek istiyorum: Azınlığın “Ben şuyum!” dediği kimlik devlet tarafından kabul edilirse, bu hem azınlığı mutlu eder, hem de evsahibi devletin (Yunanistan'ın) uzun vadeli menfaatine uygundur. Çünkü “mecburi vatandaş”ın idaresi (hele de bir AB ülkesinde) zordur. Eğer vatandaş ülkesini ve devletini severse “gönüllü vatandaş” olur ki, idaresi kolaylaşır.

Lütfen Batı Trakyalı kardeşlerime selamlarımı iletin. Son güncellemesini 1991'de yaptığım “Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu” kitabımı son bir defa güncellemek istiyorum, inşallah orada görüşürüz. Sevgiler herkese.